

DŮSTOJNÍCI Z POLITICKÉHO OKRESU UHERSKÉ HRADIŠTĚ V ČS. ZAHRANIČNÍ ARMÁDĚ 1939–1945

(3.část)

Lubor Nedbal, Státní okresní archiv, Hodonín

Početnou skupinu mezi rodáky z Uherského Hradiště a okolí představovali důstojníci odvelení z Velké Británie do SSSR, kteří se zúčastnili bojů na Dukle a v SNP.

Z Velké Británie do SSSR

Největší skupinu mezi aktivními důstojníky z politického okresu Uherské Hradiště tvořili důstojníci, kteří v důsledku velkého nadbytku důstojníků ve Velké Británii byli odveleni k 1. čs. sboru v SSSR, kterému se naopak důstojníků nedostávalo.

Řada důstojníků, kteří v Anglii prošli parašutistickým kurzem byla zařazena po příchodu do SSSR k 2. čs. paradesantní brigádě. Jedním z nich byl také **poručík pěchoty František Vrzala**. I když dětství a mládí prožil se svými rodiči v Pohořelicích č. p. 63 nedaleko Uherského Hradiště, narodil se 2. 9. 1911 na Velehradě, kde jeho otec pracoval jako dozorce na velkostatku. V Pohořelicích rodina vlastnila menší domek a asi 3 ha zemědělské půdy. V letech 1927–1931 studoval F. Vrzala na Obchodní akademii v Uherském Hradišti a po maturitě nastoupil presenční vojenskou službu u p. pl. č. 27 v Olomouci a v letech 1933–1935 vystudoval Vojenskou akademii v Hranicích. Po ukončení akademie nastoupil jako velitel zákopnické čety a později 7. roty k pěšímu pluku č. 23 „Amerických Slováků“ v Trnavě, kde zůstal až do rozpadu a okupace státu v r. 1939. 18. 3. 1939 byl odeslán do rozřídovací stanice v Brně, odkud odešel domů na dovolenou a MNO byl 22. 8. 1939 ustanoven administrativním tajemníkem Obchodní akademie v Uherském Hradišti. Zúčastnil se domácího odboje v sousedním okrese Napajedla jako zástupce velitele Okresního velitelství Obrany národa v Napajedlích. 12. 12. 1939 přes Štítnou nad Vlárou odešel ilegálně do zahraničního odboje spolu s mjr. Slezákem, npor. v zál. Adamem, por. pěch. v zál. Perutkou a ppor. v zál. JUDr. Körnerem. Z Budapešti pomocí průvodce přešli do Jugoslávie, kde se s pomocí srbských důstojníků dostali do Bělehradu. Z Bělehradu pak transportem přes Bejrút připluli do Francie 24. 1. 1940. O den později transport přijel do čs. voj. střediska v Agde a por. Vrzala byl určen velitelem 3. roty, pěšího pluku č. 3. V Avignonu absolvoval výcvik zákopnických jednotek, ale na frontu se nedostal.

Po kapitulaci Francie odplul s dalšími čs. vojáky 7. 7. 1940 na lodi „Neuralia“ do Velké Británie. Po vzniku čs. brigády ve Velké Británii po povýšení na nadporučíka (1. 8. 1940) dostal pod své velení 2. četu 1. roty 2. pěšího praporu a v listopadu 1942 se stal zástupcem velitele roty. Tuto funkci zastával až do reorganice čs. brigády na obrněnou na počátku září 1943. Od 3. září 1943 velel tankové četě 2. roty 2. tankového praporu.

Nadřízený npor. Vrzala velitel kpt. Hynek hodnotil 30. 9. 1942 svého podřízeného stupněm „výtečný“ a o npor. Vrzalovi napsal že je důstojník „svědomitý, snaživý, rozvážný, energický, někdy citlivý. Velmi dobrého voj. vystupování, velmi dobrých voj. vědomostí.“ Je zajímavé, že s tímto hodnocením o několik měsíců později nesouhlasil velitel 2. pěšího praporu pplk. pěch. Vladimír Příkryl. Ten 25. 1. 1943 vyjádřil do kvalifikačního popisu nesouhlas a uvedl, že npor. Vrzala je „klidný, mírný, někdy až lhostejný, zatrpklý, velmi dobrých voj. vědomostí a velmi dobrého vystupování.“ A stupeň kvalifikace snížil na „velmi dobrý.“ Zůstává otázkou, co vedlo pplk. Příkryla k poněkud odlišné kvalifikaci od pplk. Ostravského i kpt. Hynka? Po odchodu pplk. Příkryla do SSSR novým velitelem 2. tankového praporu pplk. gšt. Šedou byl již hodnocen pouze jako „svědomitý, snaživý, někdy až příliš energický. Dobrého voj. vystupování, velmi dobrých odbor. voj. vědomostí.“¹

1. Dole zleva: Sedláček, Alois Gabriel ze Zlechova, Vladimír Hrabec z Velehradu, Čeněk Slezák, František Bogataj z Uherského Ostrohu, nahoře zleva: 1. ? , 2. Ignác Syrovátka, František Vrzala.

Kapitán Vrzala (povýšen 20. 10. 1943) spolu s dalšími důstojníky měl doplnit málo početný důstojnický sbor formujícího se čs. armádního sboru v SSSR. Na počátku července 1944 se hlásil u náhradního pluku v SSSR. Vzhledem k tomu, že v Anglii absolvoval parašutistický kurz (25. 10.–2. 11. 1942) se 4 seskoky a zvláštní sabotážní kurz ve Skotsku (6.–20. 4. 1942) byl přidělen k 2. čs. paradesantní brigádě a 21. 7. 1944 se stal zástupcem velitele II. paradesantního praporu 2. čs. paradesantní brigády v SSSR.

Od 6. 9. 1944 bojoval kpt. Vrzala se svým praporem v prostoru Krosna, kam byla nasazena 2. čs. parabrigáda jako součást 67. sboru 38. armády 1. ukrajinského frontu. Za 10 dnů dobyla několik vesnic, což bylo ovšem vykoupeno poměrně vysokými ztrátami (celkem 627 osob). V době, kdy kpt. Vrzala s 2. čs. parabrigádou bojoval v karpatských průsmycích, byly v plném proudu přípravy na přesun parabrigády na Slovensko, kde od 29. 8. 1944 zuřily prudké boje mezi slovenskými povstanci a německými okupačními jednotkami. Úkolem přepravy parabrigády na Slovensko byl pověřen 5. Orelský letecký sbor pod velením generálporučíka I. V. Georgijeva složený z 53. Stalingradské letecké divize a 54. Orelské letecké divize. Podle společného plánu vypracovaného štáby 1. Ukrajinského frontu, 5. Orelského leteckého sboru a Dálkového letectva měl sbor přepravit 2. čs. paradesantní brigádu za 4 noci od 18. 9. do 21. 9. 1944, což při 296 letech mělo být celkem 2 144 bojovníků. Nakonec mezi 27. 9. a 25. 10. 1944 se podařilo na letiště Tri Duby přepravit 1 928 příslušníků 2. čs. parabrigády.²

Kpt. Vrzala přistál na letišti Tri Duby 7. 10. 1944 spolu s dalšími 334 vojáky 2. a 3. roty II. paradesantního praporu 2. čs. parabrigády. Ještě v době, kdy Vrzalovi vojáci vykládali z letounů Lisunov Li-2 47 tun zbraní a munice, byl velitel parabrigády plk. Vladimír Příkryl povolán na velitelství 1. čs. armády v Banské Bystrici. Povstalecká 1. čs. armáda byla ve složité situaci, Němci tlačili povstalecké jednotky ke Zvolenu a ohrožovali letiště Tri Duby. Příkryl obdržel příkaz, aby všechny jednotky, které dosud byly přepraveny ze SSSR,

byly okamžitě nasazeny do boje. Kpt. Vrzala na základě rozkazu plk. Příkryla vytvořil z 2. a 3. roty II. paradesančního praporu, z čtyř protitankových pušek a ženijní čtyř skupinu, která měla postoupit do prostoru Trnie, Železná Breznica, Ladno, Trnavá Hora a zmocnit se Jalné a zastavit nepřátelský postup na Zvolen. Hodinu a půl po půlnoci 8. 10. 1944 z Vlkanové vyrazila skupina kpt. Vrzaly k určeným cílům zatím bez střetnutí s nepřítelem. Na druhý den se „... boje u skupiny Vrzala rozpoutaly s nemilosrdnou prudkostí. Nepřítel byl vybit z Trnavé Hory a opět ji obsadil. Byli mrtví a zranění. Protivník je tvrdý, vede úporný boj a patří k Panzergrenadierregimentu 88 ze Žitavy, výcvik prodělával v Praze.“

Kpt. Vrzala se svými vojáky po dobytí Trnavé Hory postupoval na Jalnou, kterou 11. 10. 1944 v odpoledních hodinách dobyl a 12. 10. 1944 se v prostoru Dúbravy spojil se skupinou mjr. Vovsa, čímž byl II. paradesanční prapor spojen jako celek. Prapor zaujal pod velením kpt. Vrzaly obranu v prostoru Jalné.

Na druhý den podnikli Němci v časných ranních hodinách překvapivý útok na obranná postavení skupiny kpt. Vrzaly, která byla ze svých postavení vytlačena a 25. 10. 1944 se stáhla do prostoru Hájniky, kde se soustřeďovala celá parabrigráda. Ve večerních hodinách 26. 10. 1944 se u plk. Příkryla objevil kpt. Vrzala a hlásil mu, „...že jeho jednotky jsou na již. okraji B. Bystrice. Ústup z obranného postavení byl vynucen obchvatným útokem nepřítele z Kremnice.“ Kpt. Vrzala dostal rozkaz vyčkat s vyklizením B. Bystrice až do svítání a po opuštění B. Bystrice se přesunout do prostoru Motyčky.³ Kpt. Vrzala během ústupu ztratil kontakt s velitelem parabrigrády plk. Příkrylem a s částí mužstva se chtěl pokusit o přechod fronty, ale 18. 12. 1944 byl Němci zajat, odvezen do Zvolenu, kde jej vyslychali příslušníci sicherheitsdienstu. Po následném věznění v Banské Bystrici a Bratislavě odvezli Němci Vrzalu 19. 2. 1945 v transportu do koncentračního tábora Mauthausen, odkud se vrátil do rodných Pohořelic až 20. 5. 1945.

Po skončení války působil jako velitel III. praporu 13. tankové brigády v Přáslavicích a od října 1947 se stal zástupcem velitele pěšího praporu 71 v Zákupcích a velitelem kurzu výsadkových jednotek ve Stráži pod Ralskem. V hodnosti majora byl 1. 10. 1949 poslán na dovolenou s čekáním a 1. 7. 1949 odešel trvale do výslužby. V 50. letech byl orgány StB zatčen a následně také vězněn. Po propuštění z armády začal pracovat v zemědělství, konkrétně jako účetní ve strojní traktorové stanici ve Šternberku.⁴

Dalším aktivním účastníkem bojů 2. čs. parabrigrády na Slovensku se stal **poručík pěchoty Martin Obdržálek**. Narodil se v Traplicích nedaleko Uherského Hradiště 15. 10. 1914. Tam navštěvoval pětitřídní obecnou školu a v Babicích a Napajedlích pak ukončil základní vzdělání na měšťanské škole. V letech 1929–1934 studoval na Obchodní akademii v Uherském Hradišti. Po maturitě narukoval k pěšímu pluku č. 27 a v červenci 1937 nastoupil do Školy pro výchovu důstojníků v záloze 7. divize v Olomouci. Po jejím ukončení nastoupil v září 1937 do Vojenské akademie v Hranicích, kterou ukončil v březnu 1938. Vzhledem k pohnutým událostem v r. 1938 stačil nastoupit službu pouze k pěšímu pluku č. 20 v Michalovicích, kde zůstal až do rozbití republiky. 22. 3. 1939 se vrátil do Traplic č. 177, kde žili jeho rodiče. Aktivně se zapojil do činnosti Obrany národa v rodných Traplicích. 25. 1. 1940 nedaleko obce Strání ilegálně překročil hranice protektorátu na Slovensko. Maďarské hranice překročil 29. 1. 1940 u Zlatých Moravců. Na začátku února 1940 na franc. konzulátě v Budapešti podal přihlášku do čs. armády. Z Jugoslávie pak odplul do Francie, kde v čs. voj. středisku v Agde byl 30. 3. 1940 přidělen k pěšímu pluku č. 1 jako velitel čtyř 2. roty a současně vykonával funkci tělovýchovného důstojníka. Později byl určen velitelem 1. čtyř 9. roty pěšího pluku č. 1, s kterou odjel také na frontu.⁵

Do Velké Británie připlul por. Obdržálek na lodi „Viceroy of India“. Po příchodu do Cholmondeley jako velitel sběrné roty pěšího pluku č. 1 měl na starosti organizaci jednotek bývalého pěšího pluku č. 1. Dne 17. 9. 1940 byl přidělen k velitelské rotě II. pěšího praporu a o deset dní později byl pro nedostatek systemizovaných míst pro důstojníky převeden do důstojnické zálohy.⁶ Právě problém více než 400 nezařazených důstojníků z celkového počtu 700 vyvolal jednu z nejtěžších krizí na počátku budování čs. zahraniční armády. Por.

Obdržálek patřil mezi radikální důstojníky a spolu s por. Noskem, por. Podrouškem, kpt. Kouřilem, kpt. Pondym a několika dalšími důstojníky se zúčastnil 23. 10. 1940 audience u gen. Ingra, která měla vyřešit problém nezařazených důstojníků.

V úředním záznamu londýnského MV je k případu por. Obdržálka uvedeno: „...Různé problémy naší armády byly jím silně prožívány a vzbudily u něho stav naprosté deprese. Z toho vzniklo jeho rozhodnutí, t. j. žádost o propuštění z čs. branné moci. Odmítl přísahat 28. 10. 1940. Po pobytu ve vazbě si vše promyslel a rozhodl se dále bojovat ve svazku čs. armády. Dne 1. 11. 1940 žádal o předvedení a sdělil své rozhodnutí o odvolání žádosti o propuštění a složení přísahy. Jako jeden z důvodů jeho deprese uvádí, že mu nebylo sděleno, proč nedostal čs. válečný kříž. Bylo zjištěno, že jmenovaný byl u raportu plk. Barovským upozorněn, že jedná proti výslovnému zákazu gen. Ingra, který žádosti o propuštění z armády výslovně zakázal...“⁷

Začátkem roku 1943 vyhlásilo čs. MNO nábor důstojníků pro službu v britské armádě. Přihlásilo se přes 80 důstojníků, mezi nimiž byl také npor. Obdržálek (povýšen 25. 10. 1941). V létě téhož roku absolvovali náročné zkoušky, kterými ovšem prošla pouze polovina žadatelů. Por. Obdržálek v těchto zkouškách uspěl a spolu s dalšími 44 důstojníky obdržel od MNO povolení ke službě v britské armádě.⁸ Prvního října 1943 nastoupil do britské armády k jednotce 4. K. S. L. I., v které sloužil až do 15. 3. 1944. V březnu 1944 byl na žádost čs. MNO z britské armády uvolněn, protože se s ním počítalo pro doplnění čs. sboru v SSSR. S dalšími důstojníky pod vedením škpt. Jiřího Štěrbý 15. 7. 1944 odrazil od břehů Velké Británie s cílem do SSSR. Až 1. 9. 1944 po strastiplné a dobrodružné cestě přes Teherán mohl por. Obdržálek ohlásit svůj příchod u náhradního pluku 1. čs. armádního sboru v SSSR. Npor. Obdržálek byl ve vynikající fyzické kondici a také vzhledem k tomu, že v Anglii absolvoval parašutistický kurz (1.–30. 11. 1942) a kurz útočného boje ve Skotsku (15. 6.–13. 7. 1942), počítalo se s ním pro zařazení k 2. čs. paradesantní brigádě. Npor. Obdržálek měl zkušenost s funkcí autodůstojníka a v Anglii rovněž absolvoval britský automobilní kurz (22. 12. 1941–20. 1. 1942), což jej předurčilo na post přednosty dopravního oddělení 2. čs. paradesantní brigády. S ní také odešel 13. 9. 1944 na své první bitevní pole – karpatské průsmyky.⁹

Po zahájení leteckého mostu zajišťujícího přepravu 2. čs. parabrigády na povstalecké území byl npor. Obdržálek mezi prvními přepravenými. Z letiště Krosno odstartovalo v noci z 26. na 27. 9. 1944 prvních 13 letounů Li-2 od 336. leteckého pluku a 3. leteckého pluku s částí štábu parabrigády. Na palubách letounů se také nacházel kpt. pěch. Obdržálek (povýšen 15. 9. 1944) s důstojníky svého dopravního oddělení.¹⁰ Během jednoho střetu s německými jednotkami 10. 11. 1944 mezi Ružomberkem a Liptovským Sv. Mikulášem byl těžce zraněn do nohy. Až do 5. 1. 1945 se léčil v horské chatě, následkem čehož trpěl podchlazením a záněty uší. Pak jako civilní osobu se podařilo kpt. Obdržálka umístit ve státní nemocnici v Ružomberku, kde zůstal až do osvobození. Po válce pokračoval v léčení v divizní nemocnici v Olomouci a ve vojenské nemocnici v Praze-Střešovicích. Zranění zanechalo mjr. Obdržálkovi (povýšen 1. 4. 1946) trvalé následky. Přestože byl stále statné tělesné konstrukce, tento důstojník a vycvičený parašutista vždy svými nadřizenými hodnocený jako fyzicky velmi zdatný již nemohl vykonávat službu u polních jednotek. Jako referent sloužil ve 2. oddělení Kanceláře legií MNO v Praze a od r. 1947 jako zástupce velitele vojenské ozdravovny pro invalidy v Gräfenberku. V září 1949 odešel mjr. Obdržálek do trvalé výslužby a pracoval jako člen ONV v Jeseníku.¹¹

Do SSSR byl z Velké Británie odvelen také Obdržálkův jmenovec a kolega z oddílu polního četnictva **poručík dělostřelectva Miloslav Obdržálek**. Narodil se 8. 5. 1914 v Záhlincích v tehdejším okr. Holešov na Moravě. Obecnou školu navštěvoval v Otrokovcích a v Nedakonicích, kde se narodili a žili oba jeho rodiče. Tam také dokončil základní vzdělání a v nedakonicím domku čp. 241 prožil dětství a útlé mládí. Z Nedakonic také denně dojížděl do Hodonína, kde pokračoval ve studiích na státním reálném gymnáziu. Po maturitě v r. 1933 si našel zaměstnání u fy. Baťa a. s. Zlín v exportní úctárně. Po odvodu v r.

1936 absolvoval Školu pro důstojníky hrubého dělostřelectva v záloze v Olomouci. Jako aspirant nastoupil čtyřměsíční službu u děl. pluku č. 126 v Žilině. 1. 10. 1937 nastoupil na Vojenskou akademii v Hranicích, kterou s úspěchem ukončil 15. 8. 1938. Novopečený poručík dělostřelectva nastoupil službu u dělostřeleckého pluku č. 125 ve Bzenci, kde sloužil až do 15. 3. 1939. Na konci července 1939 ukončil aktivní vojenskou službu a vojenskou správu byl převeden do služeb samosprávy země Moravsko-slezské. Do Bzence, místa vzpomínek své vojenské služby, se ještě jednou vrátil, aby tam absolvoval šestinedělní živnostensko - obchodnický kurz. Poté nastoupil jako správní úředník do Zemské nemocnice v Uh. Hradišti.

Por. Obdržálek byl národnostně velmi založený, a proto považoval za svou povinnost pokračovat v aktivním boji za hranicemi. Mezi obcemi Tasov a Vrbovce překročil 31. 1. 1940 ilegálně protektorátní hranice a přes Budapešť (11. 2. 1940), Bělehrad (19. 2. 1940), Marseille (28. 3. 1940) se nakonec dostal do čs. vojenského tábora v Agde (31. 3. 1940). Jako aktivní dělostřelecký důstojník byl zařazen k dělostřeleckému pluku č. 1. Vystřídal posádky v La Nouvelle a v Sigean, kde velel četám 3. a 1. baterie. U čety 1. baterie zůstal až do evakuace do Velké Británie.

Na konci června 1940 na lodi „Northmoor“ odplul s ostatními čs. dělostřelci do Velké Británie. Ještě v Cholmondeley Parku byl zařazen k dělostřeleckému oddílu č. 1 k 1. baterii. Ovšem vzhledem k známému případu nadpočetných důstojníků byl por. děl. Obdržálek pouze nezařazeným důstojníkem. V důsledku velkého počtu nadbytečných důstojníků se ještě v Cholmondeley Park Campu začaly vytvářet celé jednotky – čety a roty – z nezařazených důstojníků. Také por. Obdržálek od 16. 8. 1940 se stal pouhým členem obsluhy děla u důstojnické baterie a později po vzniku čs. samostatné brigády byl přidělen k 2. baterii jako důstojnický pozorovatel. Od 6. 6. 1941 nastoupil službu u dopravní čety oddílu polního četnictva a sloužil v různých posádkách čs. jednotek ve Velké Británii v Le-amington Spa a v Hanwichi. Nakonec se npor. Obdržálek (povýšen 25. 10. 1941), když viděl velitelskou funkci v nedohlednu, rozhodl na vlastní žádost odejít k čs. letectvu. Bohužel neprošel zdravotními prohlídkami a musel se vrátit k pozemním jednotkám.

V roce 1942 prošel npor. Obdržálek přípravou pro vysazení v týlu nepřítele – parašutistickým kurzem (12.–19. 7. 1942) a kurzem útočného boje ve Skotsku (18. 6. - 8. 7. 1942). Do evidenčního dotazníku v kurzu útočného boje uvedl, že pro případné použití ve zvláštní operaci si přeje, aby byl vysazen s npor. F. Vaníčkem a npor. B. Bednaříkem, které znal jako své kolegy z oddílu polního četnictva. Npor. B. Bednařík byl později vysazen jako člen výsadku CHALK.¹²

Velitelské funkce se přece jen dočkal. V červenci 1943 nastoupil jako velitel dopravní roty u dopravního oddělení čs. sam. brigády. Vystřídal ještě několik funkcí (přidělený důstojník na různých odd. štábu brigády) a v polovině srpna 1944 odjel do Southendu k Nahradnímu tělesu, kde měl vyčkat na odjezd do SSSR.

Velitelem oddílu polního četnictva špkt. Divokým byl hodnocen velmi příznivě a zvláště u npor. Obdržálka si vážil jeho „pevného charakteru, tiché, skromné, nenáročné a kamarádké povahy...“¹³

Štábní funkce zastával i po příjezdu do SSSR 24. 12. 1944. Krátce po příjezdu do SSSR se stal přednostou operačního oddělení štábu 1. čs. brigády v SSSR a s tou také prošel všemi frontovými boji od Ondavy až do Prahy. Po osvobození krátce působil jako přednost operačního oddělení štábu 1. pěší divize v Postoloprtech a v polovině října 1945 nastoupil do III. ročníku Vysoké válečné školy. Po jejím absolvování nastoupil na 4. odd. MNO. Po únorových událostech byl převeden k děl. pluku č. 3 do Litoměřic. Počátkem června 1948 následovalo propuštění do zálohy, protože mu bylo 16. 7. 1948 sděleno „povolení k vystěhování podle § 31 br. zák. do Anglie za účelem nabytí tamního stát. občanství.“¹⁴

Jediným aktivním důstojníkem z 11 buchlovických zahraničních vojáků byl **poručík pěchoty Ignác Syrovátka**. Narodil se 30. 7. 1914 v Buchlovicích, kde také strávil dětství a mládí. V letech 1933 - 1936 studoval na Vyšší státní ovocnářsko - vinařské a zahradnické

škole na Mělníku. Po maturitě narukoval přímo do Školy pro důstojníky pěchoty v záloze 7. divize v Olomouci, odkud hned po složení zkoušky na záložního důstojníka nastoupil na Vojenskou akademii v Hranicích (1. 10. 1937—13. 8. 1938). Po jejím ukončení a jmenování poručíkem pěchoty odešel k pěšímu pluku č. 13 do Šumperku, kde velel četě 7. roty. U jednotek pěš. pl. č. 13 v Šumperku a Boskovicích zůstal až do okupace. Po rozpuštění čs. armády se vrátil do rodných Buchlovic k rodičům. Od 4. 9. do 7. 12. 1939 absolvoval kurz pro ovocnářské instruktory, aby mohl nastoupit na místo okresního ovocnářského adjunkta.¹⁵⁾ Samozřejmě, že nezapomněl na vojenskou přísahu ani na to, že je aktivním důstojníkem čs. armády. Po vytvoření Obrany národa vstoupil do jejich řad a stal se velitelem místní organizace ON v Buchlovicích. Po začátku likvidace ON na Uherskohradištsku odešel ještě s dalšími členy ON z Buchlovic Oldřichem Kaňovským, Rostislavem Bébarem a Jaroslavem Čagánkem do emigrace. Bohužel při překročení hranic měli smůlu a byli zatčeni. Na Ústřednu státní bezpečnosti v Bratislavě došla 21. 2. 1940 zpráva, podle níž „byli 25. 12. 1939 u Františka Kovaříka v Nové Vsi nad Váhom zadrženi Oldřich Kaňovský, Rostislav Bébara, Jaroslav Čagánek a Ignác Syrovátka, kteří chtěli odejít do čs. zahraniční armády.“¹⁶⁾

Nakonec se mu podařilo dostat se ze slovenského vězení a šťastně se přes Maďarsko dostal do Jugoslávie, kde se vzhledem k nemoci musel tři týdny zdržet v Záhřebu a až v lednu 1940 si v Bělehradě podal přihlášku do čs. armády. Do čs. výcvikového tábora v Agde se dostal až 6. 3. 1940 a nastoupil jako velitel čtyř 12. roty pěšího pluku č. 2, ale hned 13. 3. 1940 byl pověřen velením doprovodné kanónové čtyři 8. roty téhož pluku. S touto jednotkou odjel také na frontu a od 8. června až do 26. 6. 1940 s ní prodělal ústupové boje na Marně, Seině a Loiře.

Velitel pěšího pluku č. 2 plk. Jan Satorie hodnotil por. pěch. Syrovátku jako důstojníka, který je „při jednání s podřízenými energický přitom spravedlivý. Stará se vzorně o materiální potřeby mužstva. Jako velitel doprovodné čtyři se osvědčil při výcviku i na frontě dobře. Klidem působil dobře na soudržnost jednotky, a nevnášel do ní ani svých zájmů ani politických otázek. Povahy přímé, energický. Je národně uvědomělý. Přesně plní rozkazy, má zájem o službu. Účast na bojích volil z důvodů národních pro odpor k nepříteli státu a národa. Je fyzicky zdatný a velmi dobrého zdravotního stavu. Tělesnou námahu na frontě snášel dobře.“

Z Francie odplul por. pěch. Syrovátka na lodi „Viceroy of India“. Po příjezdu do Británie pro nadbytek důstojníků byl zařazen do velitelské zálohy k velitelské rotě 2. pěšího praporu. Později byl jako nabýječ přidělen k protiletadlové četě a současně působil jako plynový důstojník 2. pěšího praporu. Z toho důvodu absolvoval také kurz na „Army Gas School“ (6.–23. 7. 1942). Npor. pěch. I. Syrovátka (povýšen 25. 10. 1941) nastoupil na začátku prosince 1942 na místo velitele čtyř velitelské roty 2. pěšího praporu. Až po reorganizaci čs. brigády na obrněnou byl přemístěn k 1. rotě motopraporu čs. obrněné brigády a později se stal velitelem motočety. Ještě před odchodem do SSSR se stal velitelem čtyři 2. roty II. tankového praporu.

V březnu 1944 odjel k náhradnímu tělesu v Leayon Sea, kde se připravoval na odjezd do SSSR. 27. 6. 1944 odletěl letadlem ze Swindonu přes Gibraltar, Tripolis, Káhiru do Moskvy, odkud dál pokračoval vlakem do Proskurova, kde v tu dobu procházela výcvikem 2. čs. paradesantní brigáda v SSSR. Npor. pěch. Syrovátka ve Velké Británii prodělal kurz útočného boje spojený s parašutistickým výcvikem (31. 10.–6. 12. 1942) se 4 seskoky denními a 2 nočními a ještě rok předtím britský minometný kurz (21. 7.–9. 8. 1941). K těmto získaným odbornostem se přihlíželo také při jeho zařazení do organizace 2. čs. paradesantní brigády. 2. 8. 1944 npor. pěch. Syrovátka převzal velení minometné roty II. paradesantního praporu, s kterým 6. 9. 1944 odjel do frontového pásma v prostoru Dukelského průsmyku.¹⁷⁾

Dne 8. 10. 1944 na letišti Tri Duby přepravil 5. Orelský letecký sbor 334 příslušníků 3. roty II. paradesantního praporu a část kulometné a také minometné roty pod velením

kpt. pěch. I. Syrovátky (povýšen 15. 9. 1944). Syrovátkova minometná rota spolu s ostatními nově vysazenými jednotkami byla odeslána na povstaleckou frontu pod velením velitele II. paradesantního praporu mjr. Vovsa. Skupina nastoupila cestu přes Kováčovou, Stráž, Budču, Trnie do prostoru Dúbravy, kde odpoledne 11. 10. 1944 narazila na prudký nepřátelský odpor, který byl překonán až 12. 10. 1944 v časných ranních hodinách. Od 20. 10. 1944 kpt. Syrovátka se svými minometníky bojoval u osad Sása a Pliešovce a od 23. 10. 1944 v rámci Vrzalovy skupiny bojoval v údolí řeky Slatiny až do 25. 10. 1944, kdy se Syrovátkova rota přesunula do Hájník, kde se soustřeďovala celá parabrigáda. Syrovátka se svými bojovníky v rámci II. paradesantního praporu pod velením kpt. Vrzaly obsadil postavení na již. okraji Banské Bystrice a za svítání 27. 10. 1944 mezi posledními jednotkami 2. paradesantní brigády vyklidil Banskou Bystrici a ustoupil přes St. Hory a Bukovec, směrem přes Kozí Hřbety na již. svahy Prašivé s konečným cílem do Štefánikovy chaty na Ďumbieru. „Cestou vracely se skupiny vojáků beze zbraně,“ jak později vzpomínal plk. Příkryl, „které bez závěru byly pohozeny mimo chodník, v křovinách trčely hlavně lehkých a těžkých kulometů, protitankových pušek, hromady opasků, velké množství nábojů, součástek výstroje. Byl to pohled velmi žalostný. Snad ani v tak žalostném demoralizačním stavu nebyla francouzská armáda po ústupu od Marny nebo Loiry v r. 1940.“¹⁸

V Kežmarku, kde se znovu budovala 2. čs. samostatná paradesantní brigáda, kpt. pěch. Syrovátka velel údernému praporu a minometnému výcviku. Po krátkém pobytu na Moravě odjel do Košic, kde převzal velení II. praporu pěšího pluku č. 25 a po roce služby v Košicích nastoupil na Vysokou válečnou školu v Praze a po jejím ukončení sloužil převážně u tankových útvarů.¹⁹

Dalším dělostřelcem, který se rozhodl rozšířit řady čs. zahraniční armády byl **štábní kapitán dělostřelectva Jiří Štěrba**. Pocházel z malé obce Kunovice ležící hned vedle Uherského Hradiště. V této slovácké obci se narodil 14. 12. 1903. V domku č.p. 7 také

vyrůstal a žil až do své plnoletosti. „Zkoušku dospělosti“ složil na gymnáziu v Uherském Hradišti, které navštěvoval v letech 1916 - 1924. Krátce po maturitě v říjnu 1924 nenarukoval přímo k voj. jednotce, ale nastoupil hned na Vojenskou akademii v Hranicích, kterou ukončil dva roky poté. V říjnu 1926 por. pěch. Jiří Štěrba nastoupil k dělostřeleckému pluku č. 12 v Užhorodě, který se stal až do roku 1936 jeho mateřským útvarem. V užhorodském dělostřeleckém pluku zastával funkce 1. důstojníka postupně u 5., 7. a 8. baterie a v letech 1930 - 1931 a 1935 - 1936 také funkci II. plukovního pobočníka. Své teoretické i praktické znalosti v „dělostřeleckém řemesle“ si prohluboval v řadě kurzů a pokračovacích škol (aplikační škola při dělostřeleckém učilišti v Olomouci, ekvitační kurz pro důstojníky dělostřelectva v Košicích).

V roce 1939 nastoupil k remontní baterii jako velitel baterie 12. Přestože celou svou předválečnou vojenskou kariéru strávil u dělostřelectva, srdcem a celou duší ho to táhlo k jiné, i když tehdy již poněkud přežilé zbraně - jezdeckému. Koně a jezdecký sport se pro kapitána dělostřelectva Jiřího Štěrba stali celoživotní láskou. Od 7. 1. až do 3. 11. 1934 trávil čas na jezdecké škole Vojenského jezdeckého učiliště v Pardubicích, které ukončil s prospěchem velmi dobrým a učiliště opustil s kvalifikací učitele jízdy.

Na počátku května 1938 nastoupil zkušební praxi k Velitelství evidence koňstva 6 v Brně, kde zůstal až do likvidace čs. branné moci 30. 9. 1939. Velitel evidence koňstva 6 mjr. rem. František Ventura ke kpt. děl. Štěrbovi poznamenal: „...Jezdí rád na koni... Velmi dobrý jezdec se speciálním zájmem o dresur, má velký zájem o všechny hipické otázky.“

Po okupaci zůstal dál přidělen u vel. ev. koňstva 6 a u velitelství III. sboru v Brně.²⁰ Po likvidaci čs. armády se vrátil do rodných Kunovic a zapojil se do podzemní činnosti v Obraně národa v Kunovicích. Na odchod za hranice se škpt. děl. J. Štěrba připravoval se svým známým z doby služby v Brně s por. pěch. Bohumírem Krézkiem a dvěma piloty Stanislavem Halamou a Milošem Zaufem. Štěrba, aby mohl podniknout cestu za hranice dokonce prodal i svého milovaného jezdeckého koně. Štěrba se se svými společníky setkal u prof. Hedvábného ve Veselí nad Moravou, který jim poskytl ubytování na dva dny. Pomocí veselských železničářů 23. 11. 1939 přešli protektorátní hranice, dostali se do Maďarska, kde byli zatčeni a následně uvězněni v Citadele, kde v neútulných kobkách již sdílelo podobný osud několik desítek uprchlíků z Protektorátu. Bohumír Krézek později na Štěrbu vzpomínal: „...Kapitán Štěrba byl dělostřelecký důstojník, sympatický, stále usměvavý, svérázně vtípný. Z Maďarska se mu podařilo dostat do Francie a Anglie. Prý se po válce vrátil, ale to už jsem se s ním nesetkal...“²¹

Škpt. Štěrba se dostal do Bělehradu a na konsulátu se přihlásil do čs. armády (14. 2. 1940), pak pokračoval v cestě do Bejrútu (24. 2. 1940) a do Marseille (15. 3. 1940). O den později 16. 3. 1940 nastoupil službu v čs. výcvikovém táboře v Agde.

Po zařazení k dělostřeleckému pluku č. 1 postupně zastával funkce velitele 1. baterie (od 21. 3. 1940), pobočníka velitele děl. pluku (od 10. 4. 1940) a nakonec až do odjezdu do Velké Británie zpravodajského důstojníka (od 1. 6. 1940). Po evakuaci z Francie do Velké Británie od 1. 10. 1941 v dělostřeleckém oddíle č. 1 velel 2. baterii.

Na začátku října 1942 byl převeden k náhradnímu tělesu, kde zastával funkce zbrojního, materiálního a osvětového důstojníka. U náhradního tělesa zůstal až do svého odjezdu do SSSR. Velkou Británii opustil mjr. Jiří Štěrba 15. 7. 1944 jako velitel transportu dvaadvaceti důstojníků určených jako doplněk pro čs. vojenské jednotky v SSSR. Škpt. J. Štěrba byl určen jako velitel dělostřelectva 2. čs. paradesantní brigády v SSSR. S ní se zúčastnil bojů o průsmyky v Karpatech. Po vypuknutí povstání jako člen štábu plk. Příkryla byl přepraven na letiště Tri Duby hned v noci z 26. na 27. 9. 1944 v jednom z 13 letounů Lisunov Li-2 od 336. leteckého pluku a 3. leteckého pluku. Během bojů ve slovenském povstání patřil k nejbližším spolupracovníkům plk. Příkryla.

Po potlačení povstání a ústupu do hor se s částí 2. čs. parabrígy přesunul do prostoru Motyčky–Staré Hory–Donovaly a pak dále přes Chabenec na svazy Ďumbiera. Po zajištění velitele 2. praporu mjr. gšt. Jána Staneka nařídil plk. Příkryl, aby mjr. Štěrba převzal velení

3. Kpt. Jiří Štěrba (sedící za řidičem na motocyklu) během cvičení ve Velké Británii v roce 1941.

2. praporu počínaje 16. 1. 1945. Měl se dostavit na stanoviště skupiny „Tarzán“ v Mýtě pod Ďumbierem a vytvořit tam štáb praporu. Mjr. Štěrba nastoupil ke 2. praporu jako náhrada za odvolaného škpt. Františka Fišeru. Nově reorganizovaný prapor se po přechodu fronty spojil s rumunskými a sovětskými jednotkami a společně s nimi zaútočil na stanoviště německého dělostřelectva. Mjr. Štěrba se zbytekem svých vojáků se soustředil v Kežmarku, kde se nově organizovala 2. paradestantní brigáda a byl znovu pověřen velením dělostřelectva brigády.²² Po osvobození mjr. Štěrba působil ve velitelských funkcích na stupni divize v B. Bystrici, Olomouci a Kolíně. V červenci 1947 se stal zástupcem velitele a později v únoru 1948 velitelem vojenského výcvikového tábora v Dědicích u Vyškova. Bohužel Štěrbovo zdraví nebylo zrovna nejlepší a různé zdravotní problémy, které se objevily již v Anglii, se pobytem ve velmi tvrdých podmínkách slovenských hor ještě prohloubily. Životní cesta Jiřího Štěrby se navždy uzavřela 4. 5. 1948.²³

Jediným ženistou mezi aktivními důstojníky z Uherskohradištska byl **poručík ženijního vojska Antonín Štěrba**. Narodil se 2. 5. 1909 v Ostrožské Nové Vsi. V letech 1927 - 1931 studoval na Vyšší státní průmyslové škole v Brně stavební specializaci. Po vykonání základní vojenské presenční služby u ženijního pluku č. 2 v Kroměříži (1932–1933) nastoupil v r. 1934 k firmě Baťa a. s. jako stavební vedoucí na stavbě tratí Vizovice–Jasenná - Ublo. Později začal pracovat jako účetní téhož stavebního oddělení. Znovu jako stavební asistent byl přidělen ke stavebnímu oddělení 1750, kde prováděl práce jak rozpočtářské, tak i dohled na všech stavbách prováděných stavebním oddělením 1750 (měšťanská škola, společenský dům, obchodní dům, koželužny, rodinné domky).²⁴ V roce 1937 se rozhodl pro kariéru důstojníka čs. armády a jako podporučík ženijního vojska v další dobrovolné činné službě působil od 1. 10. 1937 jako úsekový stavební dozor při stavbě lehkého opevnění na jižní Moravě na úseku Slavonice - Uherčice.

Později 15. 2. 1938 přešel por. žen. v. A. Štěrba ke III. sboru a od prosince 1938 sloužil jako velitel čety u 12. ženijní rotы ženijního pluku č. 2 „Uralského“ v Kroměříži, kde zůstal až do 31. 3. 1939.

Po okupaci Československa se por. Štěrba zapojil do činnosti Obrany národa a spolu s por. pěch. F. Bogatajem se podílel na organizování Okresního velitelství Obrany národa v Uherském Hradišti. Štěrba s Bogatajem také 5. 12. 1939 ilegálně odjeli přes Štítnou nad Vláří na Slovensko a pak dále přes Komjatice u Nových Zámků do Maďarska, kde se přihlásili na francouzském konzulátě v Budapešti. Na konci prosince 1939 byl por. Štěrba evidován na francouzském konzulátě v Bělehradě. Odkud dál na počátku ledna 1940 pokračoval v cestě přes Soluň, Istanbul, Ankaru do Bejrútu, kde byla přestupní stanice do Marseille, kam přijel 24. 1. 1940. V čs. výcvikovém táboře v Agde po odvodu 26. 1. 1940 nastoupil k velitelské rotě pěšího pluku č. 1 jako velitel čety. Na počátku března 1940 přešel k technické rotě a o něco později k 1. ženijní rotě jako velitel čety. Během bojů na francouzské frontě byla ženijní rota přidělena 14. francouzskému pluku a s ním také prodělal por. žen. A. Štěrba ústupové boje v prostoru Briossu.

Po evakuaci do Anglie lodí „Forbin“ byl por. Štěrba přidělen k 2. pěšímu praporu 1. čs. brigády. Později byl přemístěn k ženijní rotě jako velitel ženijní čety, kde zůstal necelý rok (7. 8. 1942–3. 6. 1943). Od počátku června 1943 působil u velitelství roty pěšího praporu č. 2 jako zástupce velitele roty a velitel čety 3. tankové roty.

Během působení u čs. jednotek ve Velké Británii prošel por. žen. A. Štěrba řadou kurzů a stáží. Na konci roku 1941 odešel na stáž k polské zahraniční armádě (7. 12. 1941–22. 12. 1941), na začátku roku 1942 se zúčastnil kurzu „vodní služby“. Pak následovaly za sebou: Assault Engineering Course No 5 (12.–19. 1. 1943), mostní výcvik v Bridging Campu Layer de la Haye (2.–29. 5. 1943), dále pěší výcvik na 61 Inf. Div. Battle School No 2 „Rifle Wing“, Compass and Field Navigation Course (20. 10.–4. 11. 1943), tankový radiokurz (1.–15. 11. 1943), minový kurz (30. 11.–4. 12. 1943) a kurz tankových řidičů (24. 11.–18. 12. 1943).

V polovině srpna 1944 odjel k náhradnímu tělesu a zůstal tam bez zařazení až do svého odjezdu do SSSR 5. 11. 1944. Po více než dvou měsících cestování přijel na počátku ledna 1945 škt. žen. A. Štěrba k jednotkám 1. čs. armádního sboru v SSSR. Už 11. 1. 1945 se ujal velení 2. ženijního praporu 3. čs. brigády v SSSR a čekala ho spousta práce s odstraňováním velkého množství minových polí a spousta výbušných nástrah, které zůstaly po ústupu německých jednotek. Po skončení války nastoupil škt. Štěrba na MNO jako referent 5. oddělení hlavního štábu a od 10. 7. 1945 působil na ministerstvu dopravy a techniky jako pobočník ministra armádního generála Antonína Hasala - Nižborského. Při jeho odchodu do nové funkce velitele praporu 2. ženijní brigády na počátku června 1946 gen. Hasal napsal k práci svého pobočníka: „Mjr. žen. vojska Antonín Štěrba zastával funkci mého osobního pobočníka od 9. 7. 1945 do 2. 6. 1946 s velmi dobrými výsledky. Při jeho odchodu vyslovuji mu dík a pochvalné uznání. V Praze, dne 3. 6. 1946, gen. Hasal v. z.“

V říjnu 1946 se mjr. Štěrba ještě na krátkou dobu vrátil na MNO, kde působil jako referent výcvikové skupiny Velitelství ženijního vojska a 1. 5. 1948 odešel na vlastní žádost do výslužby.²⁵

V jednotkách Svobodných Francouzů

Během druhé světové války vstoupilo do služeb jednotek Svobodné Francie na základě dohody s Ministerstvem národní obrany čs. londýnské vlády celkem 58 důstojníků. Pouze jediný z nich pocházel z politického okresu Uherské Hradiště.

Oním důstojníkem byl aktivní **nadporučík pěchoty Josef Šesták**. Narodil se 25. 4. 1911 v Míkovcích č. p. 14. V letech 1923–1932 absolvoval gymnázium v Uherském Hradišti. Krátce po maturitě nastoupil základní voj. službu u pěšího pluku č. 27 v Uherském Hradišti, ale tam se zdržel pouze několik dnů a 8. 10. 1932 nastoupil jako frekventant Školy na důstojníky pěchoty v záloze 7. divize v Olomouci. Po složení zkoušek se v květnu 1933 vrátil jako zástupce velitele čety k I. praporu 27. pěšího pluku a v září 1933 nastoupil na Vojenskou akademii v Hranicích. Poručík Šesták po slavnostním vyřazení z voj. akademie zamířil do Trenčína, kde tehdy byl posádkou pěší pluk č. 17. V rámci tohoto útvaru převzal

velení čety 6. roty a později 1. 1. 1937 se stal velitelem kanónové čety téhož pluku. V polovině prosince 1937 nastoupil jako velitel kanónové čety pluku útočné vozby č. 2 do Vyškova. Po okupaci pohraničí poručík pěchoty Šesták pověřen velením „autokolony Vyškov“ odjel 7. 10. 1938 s plukem na Podkarpatskou Rus, kde setrval až do rozbití Československa. Po okupaci se vrátil do svého rodiště. Po vzniku Obrany národa začal pracovat v organizaci Obrany národa v Kunovicích. Po zahájení likvidace Obrany národa odešel 31. 12. 1939 přes Květnou na Slovensko a druhého dne se hlásil na francouzském konzulátě v Budapešti, kde vypomáhal při registraci nových uprchlíků a zůstal tam až do 27. 1. 1940, kdy odjel do Jugoslávie. Tu opustil 3. 3. 1940 jako příslušník 13. transportu směřujícího do Marseille.

Po příjezdu do čs. výcvikového tábora v Agde 5. 3. 1940 nastoupil Šesták k rotě doprovodných zbraní pěšího pluku č. 1. V dubnu 1940 byl přemístěn k 8. rotě pěšího pluku č. 1 jako její velitel a současně vykonával funkci tělovýchovného důstojníka II. praporu. Od 8. května 1940 byl trvale přidělen k divizní rotě kanónů proti útočné vozbě. S divizní rotou prodělal také ústupové boje na Marně, Seině a Loiře od 3. do 26. 6. 1940.

Se svými vojáky divizní roty evakuoval na lodi „Rod el Farag“ do Velké Británie, kde nastoupil zpočátku k baterii kanónů proti útočné vozbě jako velitel čety. Po určitou dobu pro nedostatek systemizovaných míst pro důstojníky byl přeřazen do důstojnické zálohy (27. 9.–21. 12. 1940).²⁶ Právě problém velkého počtu nadbytečných důstojníků vedl npor. Šestáka (povýšen 1. 8. 1940), aby se přihlásil do náboru, který vyhlásilo velitelství čs. brigády na základě žádosti gen. de Gaulla. Na vyhlášený nábor se přihlásilo několik desítek důstojníků. Ministerstvo národní obrany vybralo patnáct důstojníků, kterým bylo 10. 3. 1941 uděleno dr. E. Benešem povolení ke službě ve francouzské armádě.²⁷

Mezi patnácti vybranými důstojníky byl také npor. Josef Šesták. Na základě dohody o čs. důstojnících v jednotkách Svobodné Francie byl npor. Josef Šesták přijat jako dobrovolník do Forces Francaises Libres (jednotek Svobodné Francie) v hodnosti Lieutenant titre étranger (poručík v cizí hodnosti) a 15. 4. 1941 byl zařazen k 2. tankové rotě (2e Cie de chars). Současně nastoupil do kurzu francouzského jazyka. 14. 8. 1941 přijel do Libanonu a o dva dny později odjel do Ablahu (Libanon), kde se stal pobočným velitelem Parku oprav obrněné techniky v St Elie (Parc de Réparation d'Engins Blindes de St. Elie) a od 10. 4. 1942 začal působit u 1. divize Svobodných Francouzů v Lybii, v rámci které se stal velitelem dílen těžké techniky č. 1 (l'Atelier lourd No 1). S nimi také prodělal celou kampaň v Lybii a v Tunisu až do 28. 6. 1943. O den později odjel do Tripolisu, kde se stal velitelem opravárenské sekce dílen těžké techniky č. 3 (l'Atelier lourd No 3). Z Maroka se Capitaine titre étranger (kapitán v cizí hodnosti) J. Šesták přesunul se svou jednotkou přes Tunis do Casablanky do tábora v Témaře. 1. 11. 1943 byl přemístěn ke 2. obrněné divizi Svobodných Francouzů a stal se velitelem opravárenského parku a skladu záložního materiálu. Na konci května 1944 se s 2. obrněnou divizí nalodil v Mers-El-Kébiru na britskou loď „Capetown Castle“ a odjel do Velké Británie.

Po vyloštění v Liverpoolu 31. 5. 1944 a přesunu do Portlandu následovalo 2. 8. 1944 vyloštění na plážích v Normandii, odkud 2. obrněná divize gen. Leclerca postupovala přímo na Paříž. Po skončení bojů o Paříž ve dnech 24.–30. 8. 1944 se od 8. 9. do 11. 11. 1944 účastnil bojů ve Vogésách, pak v Alsasku (12. 11. 1944–10. 3. 1945) a závěrečné dny války s 2. obrněnou divizí prošel posledními boji na území Německa, kde zůstal až do 4. 6. 1945.

Během bojů v Alasku byl kpt. Šestákovi udělen francouzský válečný kříž s bronzovou hvězdou. Udělení vyznamenání bylo provázáno citací v rozkaze 2. obrněné divize: „...velitel opravárenské sekce divize se svou nepřetržitou prací podílel na včasném navrácení poškozených tanků a vozidel zpět k bojovým jednotkám. Vyhledávání a opravy tanků probíhaly v těžkých podmínkách, často ve frontové linii a pod přímou palbou nepřítele.“

Po skončení třicetidenní dovolené v Československu se kpt. Šesták vrátil do Francie a 8. 10. 1945 na vlastní žádost nastoupil k expedičnímu sboru pro Dálný východ, v rámci kterého se stal pobočným velitelem 651. praporu oprav techniky. S tímto útvarem se také 6. 1. 1946 vyločil v Saigonu v tehdejší Indočíně a zodpovídal za převzetí britského válečného

materiálu pro francouzské jednotky. Na konci června 1946 se vrátil zpět do Francie. Po návratu z Indočíny nastoupil šestiměsíční dovolenou, po které mu měla skončit služba ve francouzské armádě. 8. 1. 1947 byl představen zástupci náčelníka hlavního štábu a požádal o přijetí do čs. armády.

Po přijetí do čs. armády nastoupil k 23. tankové brigádě, odkud byl odvelen k tankovému učilišti a posléze se stal velitelem 3. vyprošťovací čety velitelství tankového vojska hlavního štábu. Mjr. Brzobohatý, který řídil sběr trofejní techniky u velitelství tank. vojsk při hl. štábu, hodnotil kpt. Šestáka jako důstojníka, který je „...veselý, společenský, méně vážný, energický, sklon k dobrodružnosti, teoretické a praktické znalosti a vědomosti dobré, má válečné zkušenosti, vyprošťovací práce organizuje dobře, je předvídatel, má praktické zkušenosti, jeho jednotka je ukázněná, spolehlivá ve výkonu. Upotřebitelný jako velitel vyprošťovacích jednotek a opraven motorových vozidel.“²⁸

Po únoru 1948 se začal škpt. Josef Šesták stále častěji dostávat do konfliktu s novými pořádky. Obrannému zpravodajství byl znám už z ledna 1948, kdy v restauraci „Sokolovna“ ve Strakoncích při kontrole policejní uzavírací hodiny napadl strážmistra SNB slovy: „Co tady chceš ty esenbáku, ty nás tady špicluješ, ty bando komunistická!“ Tento výrok a další slovní potyčka byla dokonce široce probírána na stránkách Jihočeského Rudého práva z 27. 1. 1948. Celý případ následně prošetřovalo oblastní velitelství SNB v Písku a obranné zpravodajství v Táboře. Škpt. Šesták byl zatčen a uvězněn ve vojenské věznici v Praze. Později byl z vazby propuštěn.

Do dalšího konfliktu se dostal škpt. Šesták po události při jeho cestě rychlíkem 6. 4. 1948 z Brna do Veselí nad Lužnicí. Před třemi neznámými cestujícími „se hanlivě a urážlivě vyjadřoval proti komunistům, min. předsedovi Gottwaldovi, generalisimu Stalinovi, ministru NO gen. Svobodovi, prohlašoval, že jede do zahraničí, aby pomstil otrávení ministra Masaryka a dále se vyjadřoval, že přejde na Krumlovsku hranice a až se vrátí, že jim bude chránit pupky, aby jim je komunisti nesežrali.“ Jedna ze spolucestujících celou událost vzápětí udala na Oddělení StB v Českých Budějovicích a 8. 1. 1948 orgány OBZ zatkli mjr. Šestáka a předali ho Vojenské prokuratuře v Táboře.²⁹ I když později na konci prosince 1948 bylo trestní stíhání proti němu zastaveno, přece jen škpt. Šesták byl postižen. Byl propuštěn z armády a ve zdůvodnění se uvádělo: „Škpt. tank. Šesták Josef nenašel kladný poměr k lidově demokratickému řádu republiky. Proto byl přeložen podle O. V. str. 290/1948 dnem 1. 5. 1948 na dovolenou s čekáním.“³⁰

Vojenská kariéra válečného veterána se definitivně uzavřela. Důstojníci – rodáci z Uherského Hradiště a okolí bezpochyby čs. zahraniční armádě udělali dobré jméno. Zvláště aktivní důstojníci předválečné armády velmi dobře zvládli své velitelské funkce v čs. zahraniční armádě. Všichni bez výjimky zachraňovali čest jednoho malého národa uprostřed Evropy.

Poznámky:

- 1 Vojenský ústřední archiv (dále VÚA), kvalifikační list por. pěch. Františka Vrzaly; AMV, f. 305, sig. 605-1, zápis o výpovědi F. Vrzaly na KV StB v Olomouci.
- 2 R a j n i n e c, J.: *Letecká pomoc SNP*. Letectví a kosmonautika č. 20/1984.
- 3 P r e č a n, V.: *SNP - Dokumenty*. Bratislava 1965. Část zprávy plk. VI. Příkryla o činnosti 2. čs. paradesantní brigády v SSSR, s. 979-997.
- 4 VÚA, kvalifikační list por. pěch. Františka Vrzaly.
- 5 VÚA, kvalifikační list por. pěch. Martina Obdržálka.
- 6 Tamtéž.
- 7 Státní ústřední archiv (dále SÚA), f. 2, sig. 90-8815, informace k Martinu Obdržálkovi.
- 8 P r o c h á z k a, I.: *Čechoslováci v britské armádě*. Národní osvobození č. 10 ze 14. 5. 1996.
- 9 Archiv Ministerstva vnitra (dále AMV), f. Z, sig. 7-22; VÚA, kvalifikační listina por. pěch. M. Obdržálka.

- 10 R a j n i n e c, J.: *Letecká pomoc SNP*. Letectví a kosmonautika č. 20/1984.
- 11 VÚA, kvalifikační listina por. pěch. M. Obdržálka; Vilém Prečan, SNP - Dokumenty. Bratislava 1965, s. 979-984.
- 12 VÚA, kvalifikační listina por. děl. M. Obdržálka; AMV, f. 302, sig. 139-2, evidenční list z kurzu útočného boje por. děl. M. Obdržálka.
- 13 AMV, f. 302, sig. 1-483, charakteristika npor. děl. M. Obdržálka.
- 14 VÚA, kvalifikační listina por. děl. M. Obdržálka.
- 15 VÚA, kvalifikační listina por. pěch. I. Syrovátka.
- 16 AMV, f. Z, sig. 7-13, Ignác Syrovátka.
- 17 VÚA, kvalifikační listina por. pěch. I. Syrovátka
- 18 R a j n i n e c, J.: *Letecká pomoc SNP*. Letectví a kosmonautika č. 20/1984; Vilém Prečan, SNP - Dokumenty. Bratislava 1965, s. 980-989.
- 19 VÚA, kvalifikační listina por. pěch. I. Syrovátka.
- 20 VÚA, Kvalifikační listina špkt. děl. J. Štěrbý.
- 21 K r é z e k, B.: *Canso*. Cheb 1993, s. 8-11.
- 22 M a r š á l e k, Z.: *Major generálního štábu Františka Fišera*. Historie a vojenství č. 2/2000, s. 421-423.
- 23 VÚA, kvalifikační listina špkt. děl. J. Štěrbý.
- 24 AMV, f. 2M, sig. 13843.
- 25 VÚA, kvalifikační listina por. pěch. A. Štěrbý.
- 26 VÚA, kvalifikační listina npor. pěch. J. Šestáka.
- 27 Procházká, I.: *Ve službách armády Svobodné Francie*. Národní osvobození, č. 25-26/1992, s. 15.
- 28 VÚA, kvalifikační listina npor. pěch. J. Šestáka.
- 29 AMV, f. 305, sig. 172-3.
- 30 VÚA, kvalifikační listina npor. pěch. J. Šestáka.

Mgr. Lubor Nedbal (nar. 1967), v roce 1990 absolvoval Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, obor čeština-dějepis. Od roku 1994 pracoval v archivu Ministerstva vnitra, v roce 2002 se stal zaměstnancem Státního okresního archivu v Hodoníně.

The Officers of the Uherské Hradiště Administrative District in the Czechoslovak Army Abroad 1939-1945

A b s t r a c t

The largest group of the officers from Uherské Hradiště and surrounding villages were those who were progressively detached from Great Britain to the troops of the 1st Czechoslovak Army in the USSR. Most of those officers were assigned to the 2nd Paratroop Brigade in the USSR. The officers who had undergone paratrooper training along with a special sabotage course were Infantry Lieutenant František Vrzala, Infantry Lieutenant Martin Obdržálek, Infantry Lieutenant Ignác Syrovátka and Staff Captain Jiří Štěrbá. All of them took part in the fights at Dukla and in the Slovak National Uprising. Artillery Lieutenant Miloslav Obdržálek worked on several leading posts in the operations dept. of the 1st Czechoslovak Brigade Staff in the USSR. Sapper Lieutenant Antonín Šterba was with the sapper troops. The career of Infantry Lieutenant Josef Šesták in the Free Frenchmen troops is a story in itself: this Míkovice native fought in Lybia, Tunisia and Germany. After the war ended, he continued serving in French troops in Indochina. Following the Communist coup in 1948, most of them were bullied by the new totalitarian government for their activities in the exile army.

Offiziere aus dem politischen Bezirk Uherské Hradiště in der tschechoslowakischen Auslandsmarine 1939–1945

Zusammenfassung

Die meisten der aus Uherské Hradiště und Umgebung kommenden Offiziere wurden von Großbritannien in die Sowjetunion zu den Einheiten des 1. Tschechoslowakischen Armeekorps sukzessiv abkommandiert. Die meisten von ihnen wurden an die Fallschirmspringereinheiten der 2. Tschechoslowakischen Brigade in der Sowjetunion zugeteilt. Zu jenen Offizieren, die noch in Großbritannien zum Fallschirmspringen und zu speziellen Sabotageakten ausgebildet wurden, zählten Infanterieleutnants František Vrzala, Martin Obdržálak, Ignác Syrovátka und Stabskapitän Jiří Štěrbá. Alle genannten Offiziere nahmen an den Kämpfen um Dukla und am slowakischen Nationalaufstand teil. Als Befehlshaber war im Operationsstab der 1. Tschechoslowakischen Brigade in der Sowjetunion Artillerieleutnant Miloslav Obdržálek tätig. In den Pioniertruppen der 3. Tschechoslowakischen Brigade in der Sowjetunion diente Pionierleutnant Antonín Štěrbá. Ein besonderes Kapitel stellt die Tätigkeit des Oberleutnants Josef Šesták in den Einheiten der Freien Franzosen dar. Josef Šesták, gebürtig aus Míkovice, nahm an den Kämpfen in Libyen, Tunesien, Vogesen und Deutschland teil. Nach dem Kriegsende diente er in der französischen Armee in Indochina. Die meisten der eingesetzten Offiziere wurden nach 1948 wegen ihrer Zugehörigkeit zur tschechoslowakischen Auslandsmarine der politischen Verfolgung ausgesetzt.